

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՆԱՄԱԿԸ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ
ԿԻԼԻԿԻՈՑ Տ. Տ. ԽՈՐԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՆՈՐԻՆ Ա. ՕԾՈՒԹԻՒՆ Տ. Տ. ԽՈՐԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Ա Ն Թ Ի Լ Ի Ա Ս

Այսու Մեր գրով գոհունակութեամբ կը հաստատենք Ձեր 27 մայիս թուակիր Լամակը, որով Մեզի կը յայտնէիք Ձեր մտածումները ի մասին որոշ ծիսական և տոմարական բարեկարգումներու Մեր եկեղեցիէն ներս, ընդգծելով անոնց այժմէութիւնը:

Ինչպէս նշած էինք Մեր 9 ապրիլ 1968 թուակիր Լամակով, յիշեալ հարցերը տակաւին 1956-էն սկսեալ, եղած են առարկան Մեր և մեր Եպիսկոպոսական քանի մը ժողովներու քննարկման, հարցեր որոնք այսօր ևս կը հանդիսանան բոլորիս ուշադրութեան կեդրոնը, նկատելով որ իրօք ժամանակն է: արդէն վերջնական եզրակացութեանց հանգելու և բարոք լուծումներ տնօրինելու, ի շինութիւն մեր ա. եկեղեցւոյ:

Այս իսկ նպատակաւ Մենք որոշած ենք յառաջիկայ աշնան, Սրբալոյս Միտոնի օրհնութեան առթիւ, Եպիսկոպոսական ժողով գումարել Մայր Աթոռին մէջ:

Այս պահուս մեր եկեղեցւոյ կեանքի ներկա պայմաններուն մէջ, երբ կը խօսինք սակայն ներքին բարեկարգութեանց մասին, չենք կրնար չանդրադառնալ այն տխուր կացութեան որուն մէջ կը գտնուի մեր եկեղեցին 1956-էն սկսեալ, և յատկապէս 1963-ի մեր ողջագործումէն յետոյ, և որ կը հանդիսանայ սփիւռքի մէջ հայ եկեղեցական կեանքի ամենամեծ անբարեկարգութիւնը:

Այսօր, երբ սկսած ենք մտածել մեր եկեղեցւոյ ներքին բարեկարգութեանց մասին, ամէն բանէ առաջ պէտք է մտահոգուինք և աշխատինք միասնական ճիգերով բարեկարգել մեր եկեղեցւոյ նոյրապետական, կանոնական և պատմականօրէն հաստատուած կարգը և վերահաստատել մէկութիւնը և միութիւնը մեր եկեղեցիին, որով առաջնորդուած են մեր նախնիք դարեր շարունակ, ա. Գրիգոր Լուսաւորչի իսկ օրերէն սկսեալ:

Կը խորհինք թէ իրապէս ժամանակն է, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը, անդրադառնալ այս ճշմարտութեան և գործնապէս ապացոյցը տալ օրինականութեան, ճամբայ բանալով միութեան վերահաստատման, ներքին խաղաղութեան և եղբայրական գործակցութեան մեր եկեղեցոյ ծոցին մէջ:

Այս հարցերուն վերաբերեալ յայտնի են Ձեզի Մեր գերագոյն ճիգերը որ ի գործ դրինք 1963-ին Երուսաղէմի մեր ողջագործման օրերուն: Յայտնի են Ձեզի նաև Մեր հոգեկան խոռովքը և ծանր յուսախաբութիւնները, որ Մենք ապրեցանք 1963-էն յետոյ ի տես Ձեր Աթոռի վարած քաղաքականութեան, 1: որոնց առարկան հանդիսացան Ձեզի ուղղուած Մեր նամակները՝ 14 մարտ, 5 յունիս և 27 օգոստոս 1964 թուակիր, ինչպէս և 12 հոկտեմբեր և 14 դեկտեմբեր 1965 թուակիր, որոնք մնացին անարձագանք:

Մեր վրայ շատ ծանր ազդեցին մանաւանդ ողջագործումէն յետոյ, ծանօթ ոգին և գործելակերպը, որով Ձեր Աթոռը՝ հանրապետօրէն և առանել չափով հակադրուեցաւ Մայր Աթոռ ա. Էջմիածնին մանաւանդ՝

ա. Հաւասարագործութեան նորելոյ տեսութեամբ մը, որով փորձ կ'ըլլա հալ եկեղեցին և նուիրապետութիւնը վերածելու երկգլխանի մարմնի մը, Անթիքիաի Աթոռը հաւասարագործ նկատելով Ամենայն Հայոց Հայրապետական Աթոռին և «Ամենայն Հայոց» տիտղոսը աւելացնելով կիլիկեան կաթողիկոսի անունին:

բ. Միջեկեղեցական կեանքի մակարդակի վրայ կիլիկեան կաթողիկոսութիւնը ներկայանալով ու գործելով իբրև առանձին Աթոռ, անջատ Հայաստանեայց եկեղեցոյ միութենէն, հակադրուելով Մայր Աթոռին և Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան: Այսպիսով փաստօրէն, միջեկեղեցական յարաբերութեանց և ժողովներու մէջ, չկայ մէկ հայ եկեղեցի, այլ կան երկու հայ եկեղեցիներ, երկու անջատ և յաճախ իրարու հակադրուող պատուիրակութիւններ:

գ. Ձեր Աթոռի նոր կանոնագրութեան 32-րդ յոդուածով, որով ա. Էջմիածնի իշխանութեան տակ գտնուող պատմական թեմերը՝ Պարսկաստանի, Ս. Նահանգներու և Յունաստանի, պաշտօնապէս հռչակուած են Մայր Աթոռ ա. Էջմիածնէն բաժնուած և միացած Անթիքիաին, և նոյն Ձեր կանոնագրութեան 33-րդ յոդուածով, որ հրաւեր կը կարդայ նաև այլ թեմերու, Անթիքիաին միանալու: Այս յոդուածներով Ձեր Աթոռը պաշտօնապէս և տեսապէս յարձակողական դիրքերու վրայ կը գտնուի Մայր Աթոռիս հանդէպ:

դ. Նշանակումովը Մարսիլիոյ մեր թեմէն ներս Ձեր միաբան եպիսկոպոսի մը, առանց Մեր գիտութեան և համաձայնութեան:

Այս բոլորի հետևանքը ծանօթ է Ձեզ և համայն հայութեան: Ափիոքի մէջ գրեթէ ամէն տեղ հայ եկեղեցոյ ծոցին մէջ, կը տիրէ անկաշուն և խոժաւոյզ վիճակ, պառակտումներ և նոր պառակտումներու սպառնալիքներ:

Ահա թէ ինչո՞ւ, երբ կը մտածենք բարեկարգել մեր եկեղեցին և միաթաբել մեր հաւատացեալ ժողովուրդը, նախ պարտինք վերջ տալ այս անտանելի կացութեան, վերահաստատումովը մեր եկեղեցոյ և նուիրապետութեան ծոցին մէջ՝ միութեան, օրինականութեան, և խաղաղութեան:

Այստեղ գուցէ յիշենք անելորդ անգամ մը ևս, թէ Մայր Աթոռու երբեք չէ մտածած և չի մտածեր որևէ չափով տկարացնել կիլիկեան Աթոռը կամ սահմանափակել անոր իրաւասութիւնները, և ներքին ինքնավար ղեկավարութիւնը: Մենք անշեղ կերպով կը հետևինք Մեզ նախորդող Հայրապետներու օրինակին, և կը յարգենք Ձեր Աթոռին իշխանութիւնը՝ Լիբանանի, Սուրիոյ և Կիպրոսի թեմերուն վրայ, որոնք 1928-ին, ա. Էջմիածնի Մայր Աթոռիս տնօ-

րինություն, Երուսաղեմի հայոց պատրիարքության կողմէ տրամադրուեցան Անթիլիաս հաստատում կիլիկեան Աթոռին:

Մեր օրերուն, մեր եկեղեցւոյ բարեկարգութեանց առաջնահերթ հարցը՝ բարեկարգումն է սոյն ողբալի կացութեան, եկեղեցական օրինականութեան և ազգային միասնութեան հրամայականներու յոյսին տակ: Ինչքան ատեն Ձեր Աթոռը կը շարունակէ հակադրուիլ Մայր Աթոռիս հայ եկեղեցւոյ կեանքէն ներս և միջեկեղեցական կեանքի մակարդակի վրայ, ինչքան ատեն Ձեր Աթոռը կը շարունակէ արտասահմանի հայ թեմերը պառակտելու և ս. Էջմիածնէն բաժնելու իր քաղաքականութիւնը, բնականօրէն հետզհետէ կը քայքայուի միութիւնը մեր եկեղեցիին և նուիրապետութեան սուրբ մարմնոյն, ու հետզհետէ կը խորանայ խռովայոյզ հոգեկան վիճակը մեր պանդուխտ ժողովուրդին:

Հետևաբար, Մենք եղբայրաբար վերստին կոչ կընենք Ձերդ Սրբութեան. որ անդրադառնաք մանաւանդ վերև յիշուած չորս արարքներուն որոնք ի գործ դրուեցան Ձեր Աթոռին կողմէ 1963-ի ողջագործումէն յետոյ, որպէսզի խաղաղութիւն ըլլայ և սկիզբ առնէ շրջան մը համերաշխ ու շինարար գործակցութեան մեր պանդուխտ ժողովուրդի եկեղեցական, կրթական, մշակութային կեանքէն ներս: Որպէսզի վերահաստատուի միութիւնը մեր եկեղեցիին և մեր նուիրապետութեան, և ճանապարհ հարթուի գործակցութեան՝ Մայր Աթոռիս և կիլիկեան Աթոռի միջև, այնպէս ինչպէս ցայսօր գոյութիւն ունին այդ օրինական կացութիւնը և համերաշխ գործակցութիւնը՝ Մայր Աթոռիս և Երուսաղեմի ու Կ. Պոլսոյ մեր պատրիարքական Աթոռներուն միջև:

Միութիւն, օրինականութիւն և խաղաղութիւն, այս թող ըլլայ Ձեր նշանաբանը այժմ և միշտ:

Այսպէս է որ պիտի յաղթահարենք մեր ամենուս առաջ դրուած հարցերը ու դժուարութիւնները:

Այսպէս է որ պիտի ամրապնդենք և բարձրացնենք հեղինակութիւնը մեր ս. եկեղեցիին յաշս մեր ազգին և յաշս քոյր եկեղեցիներուն:

«զԽաղաղութեան զհետ երթալը ընդ ամենեւին» (Եբր. ԺԲ 14) և «Եղբայրսիրութիւն հաստատեալէ առ Ձեզ» (Եբր. ԺԳ 1):

Քաջատուղջութեան սրտաբոխ մաղթանքներով և սիրով ի Քրիստոս՝

Վ Ա Զ Գ Է Ն Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Մայր Աթոռ ս. Էջմիածին

21 նոյեմբեր 1968 թ.

Երբ «Էջմիածին» ամսագրի այս համարում, մարտի 15-ին տպագրվում է հայրապետական սոյն նամակը, դեռևս Անթիլիասից պատասխան չի ստացվել:

